Brabants Landschap natuur dichtbij huis | Natuurmonumenten | brabantse milieufederatie

Gemeente Oss
t.a.v. de Gemeenteraad en het College van Burgemeester & Wethouders
Postbus 5
5340 BA Oss

Datum: 14 december 2020
Betreft: reactie op raadsvoorstel Duurzame polder

Geachte raadsleden,

U woont in een unieke gemeente. Op het grondgebied van de gemeente Oss bevindt zich de Beerse Overlaat. Dit grote open poldergebied is het belangrijkste Brabantse leefgebied voor weidevogels en wintergasten, zoals ganzen en kleine zwanen. Dankzij jarenlange inspanningen en een goede samenwerking tussen agrariërs en vrijwillige weidevogelbeschermers is hier een uniek en waardevol ecosysteem ontstaan. Dit werk is ondersteund door Brabants Landschap en in belangrijke mate mogelijk gemaakt door een grote jaarlijkse financiële bijdrage van de Provincie Noord-Brabant voor agrarisch natuurbeheer. Daarnaast herbergt dit gebied belangrijke landschappelijke en cultuurhistorische waarden, zoals de eendenkooien en het Maasuiterwaardenlandschap met zijn ongerepte horizon.

We begrijpen de ambitie van de gemeente Oss in het realiseren van de hernieuwbare energieopgave in 2030. In het voorliggende voorstel missen wij echter essentiële kaders om te komen tot een zorgvuldige locatiekeuze. Door in deze fase alleen de Duurzame Polder te kiezen als windlocatie zonder volledige afweging van alternatieve locaties, alsmede onvoldoende kaders mee te geven ten aanzien van de noodzakelijke (wettelijke) beperkingen voor het behoud van natuurwaarden, kan dit naar onze inschatting leiden tot een onaanvaardbaar verlies van waarden, alsmede het niet halen van uw eigen ambitie.

In uw vergadering van de adviescommissie Ruimte van 3 december is het onderwerp weidevogels kort aan bod gekomen. Naar onze mening heeft uw Raad meer informatie nodig om tot een goede afweging en een juiste beslissing te komen.

In deze brief geven wij u die informatie, en roepen u daarmee op om:
- De aanwezige natuur- en landschapswaarden nadrukkelijk mee te nemen als kader voor ontwikkeling van windturbines;
- Daarbij een minimale afstand van 1.200 meter op te nemen tussen windturbines en de kerngebieden voor weidevogels en wintergasten;
- Ook alternatieve locaties voor windenergie in de gemeente Oss niet nu reeds uit te sluiten door alleen de Duurzame Polder aan te wijzen als windlocatie;
- 50% lokaal eigendom in te vullen als zeggenschap van de omgeving én financiële participatie.

Hieronder lichten we dit graag nader toe.

1. De studie van de SOVON 'Vogels van de Beerse Overlaat en analyse verstoring van vogels door windturbines'[1] beschrijft de unieke waarde van dit gebied, en tevens de kwetsbaarheid van deze

[1] https://www.sovon.nl/nl/publicaties/vogels-van-de-beerse-overlaat-en-analyse-verstoring-van-vogels-door-windturbines

waarden. De vogels in de Beerse Overlaat zijn beschermd door de Wet Natuurbescherming en de Vogelrichtlijn. Hieruit volgt onder andere dat handelingen die schadelijk zijn voor vogels en andere aangewezen dier- en plantensoorten niet zijn toegestaan. Dat betreft in brede zin het verstoren van leefgebieden en het doden van vogels. De Vogelrichtlijn is gericht op de instandhouding van alle natuurlijke (in Europa) in het wild levende vogelsoorten en schrijft onder andere voor: "Het is voor het behoud van alle vogelsoorten noodzakelijk leefgebieden te beschermen, in stand te houden of te herstellen die voldoende gediversifieerd zijn en qua oppervlakte toereikend." Dit betekent dat het leefgebied niet zonder meer verkleind kan worden door de komst van een windturbinepark.

2. De studie van de SOVON laat daarnaast zien dat er voor veel broed- en wintervogels in de Beerse Overlaat significante verstoringseffecten zijn door windturbines binnen 1.000 meter afstand tot deze windturbines. Dat betekent dat er een minimale afstand nodig is tussen de kerngebieden van broedvogels en belangrijke rustplaatsen ten opzichte van de windturbines. In uw raadsbesluit is wel een minimale afstand tot woningen en bebouwing van 1.000 meter genoemd op basis van Duitse afstandsnormen. Deze leidt er toe dat er meer noodzaak ontstaat windturbines in de meest waardevolle delen van de polder te plaatsen. Ter bescherming van de natuurwaarden dringen wij er op aan eveneens een afstandsnorm tot kerngebieden voor vogels te hanteren. De Duitse Länderarbeitsgemeinschaft der Vogelschutzwarten (LAG VSW)[2] schrijft voor om een afstand van 10 keer de turbinehoogte aan te houden, met een minimum van 1.200 meter, tot kwetsbare vogelgebieden. We vragen u om deze minimale afstand tot weidevogelgebieden op te nemen in uw raadsbesluit.

3. Naast verstoringseffecten (waar de SOVON studie naar kijkt) zijn er ook effecten waarbij vogels worden gedood door aanvaringen. Uit het overzicht van de WUR ('Kwetsbare soorten voor energie-infrastructuur in Nederland, 2018)[3] blijkt dat veel soorten die in de Beerse Overlaat voorkomen kwetsbaar zijn voor aanvaringen met windturbines, zoals de kiekendief, boomvalk, buizerd, steenuil, wulp. Een zeer recent peer-reviewed onderzoek van de WUR[4] laat zien dat zelfs bij een mortaliteitsnorm van 1% (waar op dit moment vaak mee wordt gerekend) er significant negatieve effecten op de populatiestand van vogels kunnen ontstaan, zelfs met uitsterven tot gevolg. Dit is niet alleen slecht nieuws voor de vogelstand, maar het belemmert in grote mate ook de exploitatie van windturbines in een vogelrijk gebied.

4. Op 13 november 2020 is in de Provinciale Staten een motie[5] aangenomen waarbij de Provincie erop toeziet "dat alle mogelijke en relevante mitigerende maatregelen worden genomen om dodelijke slachtoffers te voorkomen" bij de vergunningverlening voor windturbines. Invulling geven aan deze eisen in of nabij een vogelrijk gebied kan aanzienlijke invloed hebben op de exploitatie. Het lijkt ons verstandig de noodzaak tot mitigerende maatregelen ook duidelijk te benoemen in uw besluit.

5. Er wordt de indruk gewekt dat de komst van de windturbines en de nadelige effecten op vogels en andere natuurwaarden relatief eenvoudig gecompenseerd kunnen worden. Dat is niet zo eenvoudig als wordt gedacht. In de eerste plaats moeten nieuwe leefgebieden voor soorten aangelegd, ingericht én gebruikt worden door de betreffende vogels vóórdat met de ontwikkeling van een

---

[2] http://www.vogelschutzwarten.de/downloads/lagvsw2015.pdf
[3] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/05/01/kwetsbare-soorten-voor-energieinfrastructuur-in-nederland
[4] https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksinstituten/Environmental-Research/show-wenr/Impact-van-windturbines-op-vogelsterfte-vaak-onderschat.htm
[5] https://noordbrabant.partijvoordedieren.nl/moties/motie-faunabeschermende-maatregelen-bij-windturbines

windpark mag worden begonnen. In de huidige leefgebieden wordt vanaf 1994 gewerkt aan bescherming van de weidevogelwaarden, en vooral in de laatste 12 jaar is dit sterk geprofessionaliseerd. Wij willen benadrukken dat het ook daarom belangrijk is om aantasting, en dus de noodzaak tot compensatie, te voorkomen.

6. De exclusieve keuze op de Duurzame polder als enige locatie voor windturbines zal naar onze verwachting ook problemen geven in de milieu effect rapportage procedure. Eén van de aspecten die in de m.e.r. aan bod komt is een beschrijving van andere alternatieve locaties met een uitgebreide en transparante motivatie . In 'Bijlage 2. Antwoord op de vraag of Vorstengrafdonk (VDG) en/of Nieuw Zevenbergen (SP) geschikt zijn als locatie voor windenergie' geeft het college een overzicht van de redenen waarom andere locaties ongeschikt zijn. Voor zover wij kunnen zien ligt aan deze beoordeling geen uitgebreid en transparant afwegingskader ten grondslag. De afwijzing van deze locaties lijken erg gebaseerd op aannames – zonder aantoonbaar onderzoek -, en de genoemde criteria zijn op zijn minst onvolledig. Onze verwachting is dat de Commissie m.e.r. bij een beoordeling van plannen in de Duurzame polder direct zal vragen om eerst een gedegen alternatievenonderzoek uit te voeren. Wij begrijpen dat er in Oss niet meteen een alternatieve locatie voor 13 turbines beschikbaar is, maar het in een ander gebied realiseren van een deel van de beoogde turbines, zou misschien net het verschil kunnen maken voor het behoud van bijzondere natuurwaarden zoals weidevogels. We raden u aan, ook in het kader van zorgvuldig bestuur, eerst alle mogelijke windlocaties in Oss te beoordelen op een volledige set van criteria, en dus op zijn minst de mogelijkheid voor andere windlocaties in Oss open te houden.

7. Ten slotte hebben we uit de bespreking van het raadsvoorstel in de adviescommissie Ruimte afgeleid dat de invulling van 50% lokaal eigendom uit het Klimaatakkoord wordt uitgelegd als het instellen van een omgevings- en/of duurzaamheidsfonds. We willen u daarbij graag wijzen op het feit dat 50% lokaal eigendom óók betekent dat de omgeving (in ruime zin) reeds bij de ontwikkeling van een windpark *zeggenschap* heeft en mede-eigenaar kan worden. Het gaat bij 50% lokaal eigendom om zeggenschap én financiële participatie[6]. We stellen voor dat u deze uitleg van 50% lokaal eigendom uit het Klimaatakkoord volgt.

Als natuur- en milieuorganisaties maken wij ons zorgen over de $CO_2$-uitstoot en daarmee gepaard gaande klimaatverandering, en zijn wij voorstander van een versnelde energietransitie van fossiele naar hernieuwbare energie. Wat ons betreft heeft ook de ontwikkeling van windparken een plaats in deze energietransitie. Wij realiseren ons dat de energie-opgave daarmee een duidelijke ruimtelijke impact heeft, met gevolgen voor natuur en landschap. Daarom vinden wij dat natuur- en landschapsbelangen ook volwaardig moeten worden meegewogen.

We hopen dat u onze bijdrage wilt overnemen in uw besluit, om de belangrijke waarde van dit unieke gebied te behouden!

Met vriendelijke groet,

Mede namens Natuurmonumenten en de Brabantse Milieufederatie,

Jan Baan
Directeur Brabants Landschap

[6] https://energieregiowb.nl/app/uploads/sites/3/2020/04/Factsheet-50-lokaal-eigendom.pdf